

UKRAINIAN LABOR NEWS

PRINTED AND PUBLISHED TRI-WEEKLY BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF CANADA...

Subscription per year \$4.00

Telephone: 51 465

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ

газета для робочого люду — виходить три рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу.

Видав. Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство, закорпоророване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українській Робітничій Домі, на розі вулиць Прінсара і Макгрегор, у Вінніпегу, Ман.

Передплата на рік \$4.00

Адреса:

UKRAINIAN LABOR NEWS

Cor. Pritchard Ave. and McGregor St., Winnipeg, Man., Canada.

Редакція за оголошення не відповідає.

АМЕРИКАНСЬКІ БАНКИ БАН-КРОТУЮТЬ

За останній рік капіталістичного "просперіті" в Злучених Державах збанкрутувало коло 750 банків. В Нью Йорку перед самим новорічним "просперіті" збанкрутував банк, який мав 52 філії в самому Нью Йорку й поверх 200 мільйонів вкладів.

Прочитавши це не один робітник та фармер скаже: біда коло всіх — коло робітників і фармерів і коло капіталістів — однакова. Канадійський прем'єр Бенет у своїй "історичній" промові в Ріджайні сказав, що фармери не одинокі терплять, може інші класи населення ще гірше банкрутують, втрачають, але не роблять стільки крику, як фармери.

Тимчасом пригляньмося ми до тих збанкрутованих банків та шероців — яка їхня втрата, а яка втрата фармерів та робітників. Хто й що з них втратив?

Коло тисячі банків в Злучених Державах збанкрутувало. Вони втратили не сотки мільйонів, але може поверх мільярд доларів. Хто ж каже, що вони не втратили? Тільки ж чий вони гроші втратили? Вони втратили гроші своїх вкладачів. Сотки тисяч, або мільйони імен тих вкладачів. Про них світ не знає. Про них ніхто не пише. Пишуть тільки про втраті банків, які по суті нічого не втратили, крім свого бізнесу.

Банки в поняття звичайних смертних людей — це багаті інституції. Це правда, але це не відноситься до всіх банків. Банки Моргана, Рокіфелера, Мелона — це ті п'явки, які сучуть піт і кров мільйонів трудящих. Побіч них в Злучених Державах є тисячі банків, що виростає на звичайній спекуляції. Спритний спекулянт, чи м'яка їх докупити мали стільки грошей, щоб полатити річні потрібні формальності й відкривали банк. Вони склали штаб своїх робітників з ріжних національностей, публікували себе в ріжних мовах, — "свій до свого", — збирали від вкладачів гроші й провадили ними спекуляцію. Вони не раз платили півпроцента чи цілий один процент більше, як інші банки. Робітник, фармер, дрібний бізнесмен, що зашпарував сотку чи тисячу доларів ніс їх до того банку. Той банк вкладав ці гроші в ріжні спекулятивні підприємства, від бутлегерства починаючи, а Вол стрітом кінчаючи.

Коли бізнес йшов повним ходом, ті банкірські спекулянти добре чужими грошми заробляли. Коли ж прийшла економічна криза, підприємства позачикали двері своїх фабрик, все полетіло стрімголов в долину, вклади в підприємства перестали приносити доходи — з одного боку, а дрібні вкладачі грошей в банки, опинившись без праці, почали вибирати свої вклади. Але вибрати свої тяжко запрацьовані центи з тих спекулянтських банків не так легко, як вкласти. Бо коли керівники цих банків бачуть, що підприємства, в які вони вкладали гроші, не приносять вже зиску, а депозитори що раз більше починають вибирати свої вклади, то вони тоді проголошують себе банкрутами, завчасно "пофіксувавши" в книгах і у всіх рахунках справи так, що коли їхні всі справи перебере якась державна контрола, то там не буде вже що контролювати. Тоді депозитори, дрібні вкладачі, тратьте усі свої центи, а спекулянти спокійно чекають нагоди, "кращого часу", щоб заробити (вкладеними) в людей грошми відкрити якийсь інший банк — такий самий, тільки під іншою назвою. Часами тратьте спекулянти, цього заперечувати не можна. Коли вони, скажемо, вклали всі гроші своїх депозиторів в якийсь спекулятивне підприємство, яке лопнуло, то вони тоді все тратьте — але не своє, а чуже.

Де ж те втрачене двістає? Розпитується в повітрі? Ні, воно ніде в-повітрі не розділяється. Це більший спекулянт пожег меншого. Коли ми читаємо, що сотки банків в Злучених Державах збанкрутували протягом короткого часу, то це значить, що великі банки Моргана, Рокіфелера, Мелона пожегали менших. Величезні вклади з соток банків перенеслися через спекулянтське рещето до десятка великих банків, але так перенеслися, що вкладачі не мають до своїх вкладів вже права. Це відбулося просто законне грабінство трудящих — робітників, фармерів, дрібних бізнесменів. Ну, і не без того, щоб між ними не було ріжних спекулянтів, брокерів, або й цілих фірм. Великий капітал належить до того типу акул (люджерів), що він, в погоні за добичкою, не перебирає — він жере все, що тільки його пащека може прокинути. В добрі часи, коли індустрія й ціле господарство йде повним ходом, він не має потреби пожегати оту дрібноту їсть з бехеми. Він тоді живить величезними процентами, що йому приносять індустрія, рільництво, торгівля, над якими він має монополію. Коли ж індустрія напівзавмирає, ціни на продукти з браку ринків, летять вниз, тоді ті люджері

збирають назад до себе свої кредитові значки (паперові долари), бо чим більше вони їх зберуть, тим менше вони виплачують на них золотом.

От вам і банкрутство. Розуміється, це в коротці. Сотки банків збанкрутувало, мільйони трудящих заплатако, а банки Моргана, Рокіфелера та ім подібних нажили колюсальні суми.

ДОБРОБУТ ПО МЕКДОНАЛДІВСЬКОМУ

Не самі лише Гувер, Бенет та інші президенти й прем'єри заговорили з новим роком про прихід "добробуту", про смертність кризи й про "нову епоху просперіті". Заговорив про неї й лейбористський прем'єр Великої Британії МекДоналд. Він також сказав, що з новим роком приде кінець економічній кризі, а її місце займе господарський розвиток капіталізму.

Не всім МекДоналд переспати ночі, що відділила старий рік від нового, як самий перший день нового року звалив кусень того нового "добробуту" на його голову майнерським страйком, що охопив 140,000 майнерів. Це була не тільки перша-третя ознака "приходу добробуту", це був додаток — 140,000 (з родинами приблизно 500,000) голодних ротів до тих двох мільйонів безробітних, що за останні роки є постійною ознакою капіталістичного добробуту під керуванням "робітничого" уряду в Англії.

Та не всім ще МекДоналд оглянутися, щоб побачити, що сталося між майнерами, як в текстильній (ткацькій) індустрії в Англії застрайкувало 200,000 робітників. Отже сон МекДоналда про "швидкий прихід добробуту" з новим роком справився скоріш, як він того сподівався.

Боротьба англійських майнерів заповідалася на всьєкраєву скалю. Боротьба ця провадиться проти продовження години праці, проти знижки заробітної платні й проти погіршення умови праці взагалі. Солідарною по цілій країні вона не вибухнула тому, що лорд Мелчет (Алфред Монт), який помер перед самим новим роком, не дочекавшись отого найновішого "добробуту", політикою ріжних поодиноких контрактних угод розбив майнерів. Зробив він це за згодою трейд-юніонів лідерів з генеральної ради. Тому те тепер, коли одна частина майнерів в Англії страйкуватиме, друга буде працювати й постачати вугілля, тобто, допомагатиме капіталістам зломити страйк.

З ткачами справа мається дещо відмінно. Послухавши МекДоналда, що добробут приде зараз же по новому році, власники текстильної індустрії рішили з цього скористати й поставили: кожний робітник, що до цього часу робив на чотирох машинах, від тепер має робити на вісьмох машинах. Звичайно, для робітників це означало — подвоєння роботи для тих, що залишилися ще при праці, й позбавлення праці тих, яким не вистарчало машин, або відправлення від праці 50 процент робітників.

Робітники такому рішенню капіталістів не піддалися й вийшли на страйк в кількості 200,000. Як майнери, так і текстильники, опинившись на вулиці, поклалися за державною допомогою, як безробітні. Чи згодився уряд МекДоналда давати їм допомогу — не знаємо, але що 340 тисяч страйкерів та ще шонайменше два рази таке число тих, що залежали від праці рук цих соток тисяч робітників, мусять дістати поживу й притулок, ясне кожному. І все це є дуже доброю відповіддю на балачки панів та їхніх слуг із соціально-угодовського табору про добробут — це є доказом, що економічна криза з новим роком це глибоше занустила своє коріння.

Коли вже ця стаття була написана, телеграма з Лондону принесла вістку, що вже йде спір між робітниками й роботодавцями обувної індустрії. Робітники домагаються 15 доларів тижневої платні, а роботодавці дають 13 доларів — дотепер платили 14 доларів. Отже й власники обувної індустрії хочуть коштом "добробуту" знизити робітникам платню.

А капіталістичні новорічні зазуді кукають людям про "добробут".

ПІД П'ЯТОЮ РУМУНСЬКИХ БОЯР

РУМУНСЬКІ ФАШІСТИ СКАЖЕНЮТЬ.

Політичні в'язні черновецької тюрми дня 7 листопада, в день тринадцятих роковин Жовтневої революції, співали в тюрмі "Інтернаціонал", за що румунський королівський суд виніс проти них процес за "нарушення публичного спокою".

Дня 21 листопада відбулася судово розправа, в наслідку якої засуджено "порушників публичного спокою" так: Іван Стасюк 4 місяці тюрми і 2,000 левів грошевої кари. Мендель Готисель 10 міс. тюрми і 2,000 левів кари, Кирста Георгій 1 місяць тюрми і 500 левів кари, Николай Скрипчук 6 міс. тюрми і 1,000 левів кари, Василь Скрипкар 4 міс. тюрми, Георгій Стефанюк 10 міс. тюрми і 2,000 левів кари, Гергон Штайгман 8 міс. тюрми і 2,000 левів кари, Михайло Шелезко 6 міс. тюрми і 1,000 левів кари, Георгій Ватрич 2 міс. тюрми і 500 левів кари, Сидір Розенвальд 2 міс. тюрми і 1,000 левів кари, Георгій Осипко 3 міс. тюрми і 500 левів кари, Майер Георгій 6 міс. тюрми і 3,000 левів кари, Лазар Штернфельд 5 міс. тюрми і 3,000 левів кари, Іван Степан 3 міс. тюрми і 500

левів кари. Інші два обжаловані звільнені від кари.

Вищенаведені політичні в'язні відбувають кару за комуністичну пропаганду в вимірі від 8 місяців до 3 років. Цего, як видно, було замало румунській фашистській королівщині й найденно приключку, щоби в'язнів подовіти гноїти в тюрмах.

Треба зазначити, що засуджені не будуть мати змоги заплатити грошеву кару і будуть змушені відсиджувати за кожних 50 левів одну добу. По інших містах Румунії відбуваються подібні процеси проти комуністів, котрі кінчаються суворими засудженнями на 6 і більше років. Наприклад подібний присуд стався перед місяцем на 34 робітників і селян з Бессарабії.

Фашистська румунська королівщина гуляє, як видно передбачуючи свій скорий кінець!

БОЯРСЬКІ КАТИ СУДЯТЬ.

З Бухаресту повідомляють, що в Бельях (Басарабія) 26 листопада запав вирок у справі 42 комуністів. 39 підсудних засуджено до тюремного ув'язнення на строки від одного до семи років, а трох виправдано за відсутності яких будь доказів "вини".

ВІД ЙОСИФА ДО ЮЗЕФА

(Згідом на світ.)

Цей очерк-сатиру на політику української буржуазії перекладуємо з львівської газети "Сила", тому в деяких місцях є вона покомфісована польською цензурою.

Редакція "УРБ"

Короткий нарис історії західно-української національної політики від смерті цесаря Франца Йосифа I, до прем'єр-міністрів Юзефа Пілсудського.

I.

Смерть сідоглавого монарха в самому розгарі війни відбилася на українсько-руському народі своєю скорбною печатю. Українсько-руські політичні кола ходили з похнюпленими головами, як сироти й мізки їхні тодішні переслідувала одна, незвичайно важлива річ: хто буде новим монархом?

В незвичайно трудному положенні найшлася й тодішня українсько-руська парламентарна репрезентация у Відні. Несподівана подія смерті цесаря ставила перед українською політикою нові проблеми.

Українсько-руська парламентарна репрезентация опинилася "на порозі нових завдань". Треба признати, що політичне положення для українських політиків було дійсно не з легких. Треба ж було українсько-руській парламентарній репрезентаций виготовити якнайбільш удалу петицію лояльності новому цесареві, ну й загадочне положення наводило всілякі сумніви в українських політиків.

Чи новий монарх прийме українсько-руську делегацію з петицією, чи й так повірять?

Чи новий монарх признає воєнні заслуги галицьких русинів для австрійської держави, а зокрема заслуги українських Січових Стрільців у битвах з Москальми, чи треба будуть в парламенті боротися за це?

Таки і таким подібні сумніви не давали спати українсько-руським політикам — що ввечера гонили їх до віденських бань і каварень. А події все розвивались — новим монархом Австро-Угорщини проголошено цесаря Карла. Зараз таки й українсько-руська політика затріомфувала. Завдяки спритові української політики, цесар Карл делегацію українсько-руських парламентарів з петицією лояльності прийняв по невчасі, і то навіть у самому "бургу" прийняв. Приймав навіть багачкою обнявкою дят української політики, бо — як ходили тоді слухи в українських політичних колах — найясніший монарх поклявся одні українсько-руського посла по плечах долонею і зволив сказати:

— Галиї'ен, кляпа?

— Йо! — завер той у захваті.

— А, галиї'ен... файна кляпа, файна!

Ясно, що при такій прихильності нового монарха до українсько-руської політики — перед нею ж, зокрема перед її парламентарною репрезентацией розкривалися нові горизонти. Треба було тільки українським політикам добре орієнтуватися у світовому, політичному положенні й, головне, не відходити од "бургу" ні кроку, зазнавши там таких чудових симпатій.

Очевидно, українська парламентарна репрезентация мала це на увазі й у тому напрямку базувала також напрямки своєї політики. І треба було їй викинути чимало зусиль і труду, щоб симпатії й на дальше втримати біля своїх ідей і змагань. Однак раз наміченою політичною ліній вона не кидала й на цьому пошлі довелось їй зазнати чимало світлих успіхів. Одним із головних є на-

приклад те, що один з австрійських архиканців носив українську, вишивану сорочку та навіть підписувався: Василь Вишиваний. Треба подивляти тут успіхи такого колюсального значення для українсько-руської ідеї... Треба подивляти тодішній хист української політики у Відні!

Загально зорієнтувавшись у тодішній українській політиці — можна зробити такі висновки:

Замало жив політично цесар Карло, застрігав трохи пішли тодішні світові події, що так немилосердно перерізували плячі українсько-руської політики.

А перспективи усміхалися аж досягненнями.

За двадцять-трицять років такої вдачної політики можна було вибороти й паперову автономію Галичини, можна було би й жадати з неї українсько-руського цесарства в складі Австро-Угорської монархії. Але... надійшов рік 1918-тий.

II.

Всі ідеї, намагання й стремління оттакоті ц. к. західно-української політики до 1917-18 р. зводились до одної пісні "пародної":

Ми австрійки,
Ми всі однакі...

...Пшли діди на муки...

А як пішли старенькі діди, то треба ж було очевидно і їх правнукам не кидати у біді Австрії.

Це ясно. Отже тишився цесар оттакоті войовничими русинами, тишився русини-політики хорощим цесарем і...

...Бух! на землю 1917—18 рр.

...Бух! коміть головою імперії російська.

Бух! більшовики в Росії і на Україні царів тих панів по ребрах.

Бух! "куди гладше" й австро-угорська та німецька імперії.

Бух! бух! бух! ббах!...

Розга-а-ардіши, мамонко рідна! Ані цесарів, ані королів, ані тобі порядку жадного в Австрії.

І тепер саме добре було би автономії прохати для австрійської Галиції а тут...

Цесаря й-парламенту нема у Відні! Горенько зах-українській політиці!

А в "Галиції" тимчасом українське населення збільшилось. Та стало, таки не на жарт, зачіпатися з панями.

Тітк: Якби шпилькою пхнуло ц. к. зах-українських політиків з Відня до "Галиції"

— Мой, в'ярті — що робите? — кажуть. Та то треба и це дозволу од...

— Від кого?

— Т-та...

Стали шукати політики. Нишпорити між панями в Європі. І — господь допоміг їм — найшли Антанту. Ню!

— Шановна пані Антанто — кажуть. Ці... рочки! Визнай нашу руску Галицію на порядку державу українську, західно-європейську — будемо чемні.

— І не буде робити польським і іншим панам у себе ріжних неприемностей з землею та лісами?

— Але, борони нас боже!

— І не буде робити в себе більшовицької влади?

— Свят, свят, свят, як би то було ординарно — ці... рочки.

— Ню, то будьте чемні, послухні, скромні — а згодом усе вам визнаю.

Чекали політики, тай своїми досягненнями хвалились "перед світом".

...А тимчасом збідована і обдурювана Галицька Армія відступила за Збруч, бо ген Галлер також Антанті слухав.

Сконфісовано (Кінець Суде.)

РІЖНІ ВІСТІ.

30 РОКІВ ТЮРМИ ЗА КОМУНІСТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.

16 грудня в Римі закінчився процес групи робітників, опинувачених у належності до комуністичної партії, в активній комуністичній діяльності, готування в Римі дня 1-го серпня і поширюванні несаєзальних листівок, Робітника Кіареллі засуджено до 12 років тюрми, студента Мартрано — до 7 років, решту 8 робітників — всіх разом до 30 років.

7,000 РОБІТНИКІВ ВИКІНЕНО НА ВУЛИЦЮ В ЛОДЗІ.

Тутешня трикотажна фабрика "Шайблер і Громан" виповіла 6 грудня роботу 7,000 робітників, яких безнайменшою відпрати викинено на брук. Наслідком того біля 20,000 осіб опинилося в злимі на примусово-вільній безробітті а місці, де вже й без того біля 50,000 примиряє з голоду.

КРОВАВА МАСАКРА В ПЕРЕМІСЬКІЙ ТЮРМІ.

Щойно тепер виходить на верх подробиці "бунту" політичних в'язнів в перемській тюрмі, що відбувся 2 грудня. В цій тюрмі карється поверх сотні політичних в'язнів, в більшості комуністів. Судове слідство ведеться цілими місяцями, а багато в'язнів у досі не знає в чому їх обвинувачує фашистсько-польська влада. Ніякі домагання, щоб слідство приспирити не помагають. Крім того тюремний режім і тюремні карі для політичних в'язнів є прохоту бивчів. Не бачучи іншого виходу, політичні в'язні розбили 2 грудня двері тюремних кліток і підняли голосний крик протесту. При "успокоєнанню бунтарів" поліція важко побила 32 в'язнів-продетарів.

ФРАНЦІЯ ПОЗИЧАЄ ПОЛЬЩІ І МІЛЬЯРД ФРАНКІВ.

Газети повідомляють, що французькі банкіри згодні дати Польщі позичку в висоті одного мільярда франків. Польща заставляє державні копальні вугілля.

БІЛІЙ ТЕРОР.

В Бразилії розстріляно 50 робітників-комуністів. Ім закидали, що вони, користаючи з внутрішньої боротьби в Бразилії, приготували в країні комуністичний переворот.

ПРИСУД У СПРАВІ ЛЬВІВСЬКИХ КОМУНІСТІВ.

Дня 18 грудня Найвищий Суд затвердив присуд львівського суду присяжних на трох львівських комуністів: Попера, Югеда й тов. Суд присяжних увільнив був одного обвинуваченого, а інших засудили були на рік або півтора року тюрми. Прокуратор оголосив був касацию проти того присуду. Тепер наслідком рішення Найв. Суду той присуд стався правосильний.

ОБЛИЧЧЯ КАПІТАЛІСТИЧНОЇ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ.

За останній рік в британських копальнях нерісничо щодня від нещасливих випадків гинуть три чоловіки і зістають скаліченими 50 чоловіка. За час між 1920 роком і 1929 роком забито 10,440 і ранено 1,587,330 чоловіка. З 1924 відсоток жертв капіталістичної раціоналізації піднявся з 158,75 на кожну тисячу робітників до 181,31, а кількість смертних випадків зросла з 0,98 в 1924 р. до 1,11 в 1929 р. В той самий час в шахтах 29,000 дітей до 16 літнього віку працюють під землею і в їх долю припадає вбитих і скалічених від нещасливих випадків біля 7,279 душ, або 25,1%!